

WORLD EMBROIDERY AND ITS DIFFERENCE FROM EACH OTHER

Boltayeva Iqbol Baxrom qizi

Teacher of Termiz State University

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13999926>

ARTICLE INFO

Received: 22th October 2024

Accepted: 27th October 2024

Online: 28th October 2024

KEYWORDS

Ribbon embroidery, Counting cross, Big plus, Richelieu embroidery, Brazilian embroidery, Royal gold embroidery, Diamond embroidery, Assisi, Smooth surface.

ABSTRACT

Embroidery, the profession of embroidery, is one of the ancient branches of practical art. Archeological findings show that embroidery is ancient in almost all nations, and developed under the influence of each nation's culture, art, and professions in connection with the climate, natural conditions, and environment. The appearance of embroidery is related to the appearance of seams and stitches in leather clothing.

МИР ВЫШИВКИ И ЕЕ ОТЛИЧИЕ ДРУГ ОТ ДРУГА

Болтаева Иқбол Баҳром қизи

Преподаватель Термезского государственного университета

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13999926>

ARTICLE INFO

Received: 22th October 2024

Accepted: 27th October 2024

Online: 28th October 2024

KEYWORDS

Вышивка лентами, Счетный крест, Большой плюс, Вышивка Ришелье, Бразильская вышивка, Королевская золотая вышивка, Алмазная вышивка, Ассизи, Гладь.

ABSTRACT

Вышивка, профессия вышивальщицы, является одной из древнейших отраслей практического искусства. Археологические находки показывают, что вышивка древняя почти у всех народов и развивалась под влиянием культуры, искусства и профессий каждого народа в связи с климатом, природными условиями и окружающей средой. Появление вышивки связано с появлением швов и стежков в кожаной одежде.

DUNYO KASHTASI VA UNINGBIR-BIRIDAN FARQI

Boltayeva Iqbol Baxrom qizi

Termiz davlat universiteti o'qituvchi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13999926>

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Received: 22th October 2024

Accepted: 27th October 2024

Online: 28th October 2024

KEYWORDS

Lenta kashtasi, Hisoblash xochi, Katta plyus, Richelieu kashtasi, Braziliyalik kashtado'z, Qirollik oltin kashtasi, Olmos kashtasi, Assisi, Silliq sirt.

Kashtado'zlik, kashtachilik-kashta tikish kasbi, amaliy san'atning qadimiy sohalaridan biri. Arxeologik topilmalar kashtado'zlikning deyarli barcha xalqlarda qadimiyligini, iqlim, tabiiy sharoit, muhit bilan bog'liq holda har bir xalqning madaniyati, san'ati, kasb-hunar turlari bilan birga, ularning ta'sirida rivoj topganini ko'rsatadi. Kashtado'zlikning paydo bo'lishi teridan qilingan kiyimlarda bog'lam va choklarning yuzaga kelishi bilan bog'liq.

Kashtachilik o'zida o'tgan davrning an'ana va madaniyatini saqlab qolgan, xalq amaliy bezak san'atining bir turi hisoblanadi. Unda kashtado'z o'zining rassomlik mahoratini ishga solgan holda tasvir yaratib uni turli ranglarda tikib chiqadi. Tanlangan rasm mavzusi har bir kashtado'zning xarakteri va shu xalq madaniyatini ko'rsatib beradi. Yaratilgan kashta namunalari esa kishida o'zgacha tasu'rot qoldiradi.

Dunyo kashtachiligining bir qancha turlari mavjudki ularning aksariyati bir-biri bilan juda o'xshashdir. Hozirgacha buyumlar o'ziga xos go'zallik, nafislik, bezaklarning rang-barangligi kishilarni hayratga solib kelmoqda. Kashtachilik uzoq tarixga ega bo'lib, har bir millatning o'ziga xos eng ko'p qo'llaydigan naqashlari mavjud. Bobilda kashtachiligi qadimdan mashhur bo'lib, matoga turli rangdagi iplar bilan kashta tikish shu yerda yaratilgan.

Kashtachilikni o'rganish uchun qayerdan boshlash kerak: boshlashdan oldin brifing qo'lda kashta tikishning barcha turlari osongina tanib olinadi va o'zlarining shaxsiy yuziga ega, ammo har qanday texnikada ishlashning umumiy qoidalari mavjud: - albatta, maxsus igna - juda kerakli. Tanlangan texnikada tayyor to'plam muvaffaqiyatga to'g'ridan-to'g'ri yo'ldir. Bunda istalgan mavzuda rasm tanlanadi. Yuqori sifatli kashtado'zlik faqat ajoyib yorug'likda amalga oshirilishi mumkin.

Turli xil kashtado'zlik texnikasi haqiqiy rasmlarni yaratishga imkon beradi, ularning ko'pchiligini ishonch bilan san'at asarlari deb atash mumkin.

Yevropada Kashtado'zlik Uyg'onish davrida yuqori pog'onaga ko'tarildi. Davrning buyuk rassomlari (mas, Perujino, Bottichelli va b.) kashtaduzlar uchun andazalar tayyorlab berishgan, bu esa kashtalarning badiiyligini oshirgan. Kashtado'zlikda qimmatbaho toshlardan ham foydalanilgan, ip, jun, ipak, zar va kumush suvi berilgan iplar ishlatilgan. XVIII-asr da Yevropada aslzodalar kiyimini bezashda kashtalardan foydalanib tayyorlangan Kashtado'zlik buyumlari keng tarqalgan.

XIX-asrning 2-yarmida kashta tikish mashinasi ixtiro etilgach, sanoati rivoj topgan mamlakatlarda Kashtado'zlik korxonalari vujudga kela boshladi, i.ch.ni yo'lga qo'yilishi an'anaviy Kashtado'zlikni inqirozga uchratdi. Kashtado'zlik dagi mavjud an'analar susayib ketdi, arzon baho mashina kashtalari katta maxrrat va ko'p mehnat talab qiladigan qo'l kashtalarini siqib chiqardi. Lekin bir qancha mamlakatlarda mashina kashtasi bilan bir qatorda qo'lda kashta tikishga alohida e'tibor berilmoqda, kashtado'zlarning ishlari muzeylarni, jamoat binolarini bezamokda.

Har bir kashta naqshining chuqur ma'nosi mavjud bo'lib, kishi hayotini ezguliklar zahirida boshlashini, yaxshi va ezgu niyatlar hamrohligida kamol topishi uchun tikilgan. Kashtalarda bitta holat ikkinchi bir holat bilan mujasamlashtirib borilgan.

Qadim zamonlarda kashtado'zlik oilasi ijtimoiy maqomga ega bo'lgan. Naqsh qanchalik boy va yorqinroq bo'lsa, kashtado'zlik uchun kiyim va ipning materiallari qanchalik qimmat bo'lsa, insonning jamiyatdagi mavqei shunchalik yuqori bo'ladi. Naqsh sifatida asosan stilize qilingan o'simlik va hayvon bezaklari yoki u yoki bu xalq tomonidan qabul qilingan diniy ramzlardan foydalanilgan.

Kashtachilik tarixi rivojlangan va bugungi kunda ham rivojlanishda davom etmoqda. Yuzlab yillar davomida mavjud bo'lgan xalqlarda, ko'plab tikuvlar paydo bo'lgan. Kashtado'z kashta naqshlarini tasvirlashda o'zining badiiy didiga qarab kashta naqshlari va iplari, ipning qalinligini tanlab, tanlangan iplar yordamida matoga tasvirni tushirib tikkan, mahorat bilan ishlangan kashta o'z davrining uslubiga qarab modasiga aylangan. Turli texnikalarda ishlov berilgan.

O'tgan asrda lentalar yoki ortiqcha oro bermay kashta tikish modaga kirdi. Buni bajarish qiyin emas, lekin u hunarmanddan ma'lum mahorat va qobiliyatlarni, aniqlik va sabr-toqatni talab qiladi. Ammo bu kashta tikish texnikasini rivojlantirishning yangi bosqichi deb o'ylash xato. XIV-asrda Frantsiyada boshlanadi. Shlyapalar va liboslar lentalar bilan bezatilgan, keyin bunday naqshlar shu qadar mustahkam bo'lib ketdiki, bir ko'ylakning kashta tikish uchun bir necha yuz metr ipak yoki atlas lentolari sarflandi.

Geometrik shakllar u asosan kashtado'zlikni hisoblash (tuvalning iplarini hisoblash) bilan amalga oshiriladi va egri chiziqli naqsh "erkin" kashtado'zlik bilan (oldindan qo'llaniladigan kontur bo'ylab) amalga oshiriladi. San'at turi sifatida kashtachilikning asosiy ekspressiv vositalari: materialning estetik xususiyatlarini aniqlash (ipakning yorqin porlashi, zig'irning hatto porlashi, oltinning yorqinligi, payetlar, toshlar, junning yumshoqligi va xiraligi va boshqalar); tikuvlarning ritmik aniq yoki injiq darajada erkin o'ynashiga qo'shimcha ta'sir qilish uchun kashta naqshining chiziqlari va rangli dog'lari xususiyatidan foydalanish; naqsh va rasmning fon (mato yoki boshqa asos) bilan birlashmasidan olingan effektlar, kashtado'zlikka o'xshash yoki kontrastli teksturasi va rangi bilan hamohanglik kasb etishi lozim.

Lenta kashtasi – Kashta tikishning qadimiy unitilgan texnikasi, hozir u yangi yuksalishni boshdan kechirmoqda. Unitilgan bu kashta turi yana urfga aylandi. Mashhurlik atlas guldastalariga qiziqishning ortishi bilan emas, balki materiallar, qo'llanmalar va sxemalarni tanlashda ulkan imkoniyatlar bilan bog'liq.

Endilikda hunarmand ayollar ish uchun turli xil lentalarni tanlashlari mumkin. Ular har qanday kenglikda, zich atlas yoki shaffof organza bo'lishi mumkin. Eng mashhur mavzu - gullar. Ular xuddi tirik, mutlaqo taniqli va juda nozik bo'lib chiqadi.

Hisoblash xochi - janrning etakchisi, eng oddiy va eng mashhur dekorativ kashtado'zlik turi. Avvaliga u oq va malla ranglarda bo'lib, keyinchalik unga turli shakllar, gullar, qush va hayvonlar tasviri qo'shib ishlangan. Sxema asosida rasm tasviri ishlanib o'lchanadi va xoch bilan tikib chiqilgan.

Katta plyus. Iplar yuzasini bo'yash uzoq va boy tarixga ega bo'lgan eng ajoyib kashtado'zlik texnikasi hisoblanadi. Bu mashg'ulot juda ko'p sabr-toqat talab qiladi, natija

shunchaki g'ayrioddiy. Katta plyus - bu har qanday to'qimachilik material nafis naqsh bilan bezash qobiliyati, material igna yo'lini deyarli cheklamaydi. Silliqlik sirt uchun sxema ham kerak emas, lekin kontur chizish kerak. Bu naqshning qismlarini kashtachi rangli iplar bilan to'ldiradi. Silliqlik o'tishlar, ranglar-soyalar ranglarni aralashtirishning go'zal tamoyillariga rioya qilishi kerak. Sirtida bir necha turdagi tikuvlar qo'llaniladi, kashtachi hamma narsani bilishi va ulardan mohirona foydalanishi kerak.

Richelieu kashtasi- deyarli ming yil davomida hunarmand ayollar ushbu ajoyib zamonaviy va nafis texnikada ishlamoqda, ammo hozir ham u tez-tez uchraydi. Uni o'zlashtirish oson, bitta rang bilan ishlash ham jarayonni tezlashtiradi, deyarli har doim - bir rangli. naqsh matoga qo'llaniladi va har bir element atlas kashtado'zlikdagi kabi bir xil, bir xil tikuvlar bilan qoplangan. Richelieu matoni kesish va teshishni o'z ichiga oladi, so'ngra qirralarning ehtiyotkorlik bilan qayta ishlanadi. Tayyor mahsulot dantelga o'xshaydi, juda ochiq va g'ayrioddiy oqlangan ko'rinadi. Har qanday paxta yoki zig'ir mato tayyorlangan iplar mos keladi. Kesish uchun maxsus sxemalar qo'llaniladi, matoga chizmalar o'tkaziladi. U qo'lda ham chizilgan bo'lishi mumkin, asosiysi chiziqlarni tekis qilish va "teshiklar" bo'limlarini to'g'ri taqsimlashdir.

Braziliyalik kashtado'z. Ekzotik kashta turini yaratdi. Bu kashta turi sun'iy ipak iplar bilan bajarilgan naqshning uch o'lchovli elementlarini yaratish texnikasi. Iplarning xususiyatlari (ularning to'planishi) sizga igna bilan haqiqiy to'r barglarini "to'qish" imkonini beradi. Ko'pgina tikuvlar ushbu maktabning hunarmand ayollari tomonidan qo'llaniladi, gullar, barglar va qushlar shunchaki ajoyib va vaznsiz ko'rinadi. Tayyor bezaklar trikotajdan aplikatsiyaga o'xshaydi yupqa trikotaj elementlar. Ushbu uslubda karnaval yorqin ranglari tanlangan.

"Qirollik oltin kashtasi". Oltin kashtachilik XI asrga borib taqaladi. Bunday qo'l mehnati monastirlarda rivojlangan. Sof oltinning eng yupqa iplari matoga tikilgan metall simlarni boshqa iplar bilan bog'lab, mos keladigan yoki qarama-qarshilik bilan bezatilgan. Texnika juda murakkab, material nihoyatda mo'rt va "injiq", shuning uchun oltin kashtachilarning malakasi har doim eng yuqori talablarga ega bo'lgan. Bu turdagi kashtani metal iplar yanada qulayroq qiladi mashaqqati emas. Quyuc bahmalda oltin yoki kumush iplar juda yaxshi samara beradi. Juda mashhur bezak asosan yozgi kiyimlarda qo'llash uchun mo'ljallangan. **Soutache** usuli juda katta usul bo'lib unda contrast yoki taglikning soyasini to'liq takrorlash mumkin, natija g'ayri oddiy bo'lib chiqadi.

Olmos kashtasi - ignasiz naqsh o'zaro tikish uchun juda yaqin texnika, lekin aslida bu mozaika. Yopishqoq asosda siz rangli rinstones qatorlarini yotqizishingiz kerak. Sxemalar keng assortimentda mavjud, bunda deyarli har qanday naqshni bajarish mumkin moda texnologiyasi. Kichkina porlash har qanday rasmni, ayniqsa sehrli yoki romantik narsalarni yoritadi. Tayyor mozaika eng yaxshi laklangan yoki shisha ostiga qo'yilgan.

Ajur kashtasi (richelieu) Naqshning asosiy chiziqlari atlas rolik bilan qoplangan kashtachilik turi, shundan so'ng naqsh atrofidagi mato kesiladi. Kashta tikish Uyg'onish davrida, XIV asrda Italiyada paydo bo'lgan. Ishlab chiqarilgan mahsulotlar ochiq naqshli kashta tikish erkin kontur bo'ylab, unda individual elementlar naqshlar jumperlar (kelinlar) tomonidan bog'langan, zodagonlarning imtiyozi edi. Kardinal Richelieu, ayniqsa, kashtado'zlikning bu turini yaxshi ko'rar edi, shuning uchun u o'z nomini oldi. Hozirgi vaqtda

erkin konturda jumperlar bilan ochiq naqshli kashtalarning barcha turlari "richelieu" deb ataladi.

Assisi. Ko'ndalang tikuvda tuvalga naqsh tikish orqali dizayn olinadi. Ma'lum bo'lishicha, ishning teskari usuli, endi Assisi kashta tikish texnikasi yoki qisqacha aytganda, Assisi kashtasi yoki hatto oddiygina - Assisi (assisi) deb ataladigan negatifi turi ham mavjud. Orqa fon tikilgan va naqsh to'ldirilmagan joylardan olingan kashtachilik texnikasi. Ushbu uslub o'z nomini Italiyadagi Avliyo Frensisning tug'ilgan joyi bo'lgan Assisi shahriga bog'laydi, u afsonaga ko'ra salib yurishlaridan arab kashtachilik namunasini olib kelgan, buning asosida italiyalik hunarmand ayollar kashtachilikning o'ziga xos uslublarini ishlab chiqqanlar - Assisi.

Biskornu (frantsuzcha biskornu - egri), "krivulka" Ikki kanvas kvadratdan yasalgan naqshli yoki boncuklu miniatyura uch o'lchamli mahsulot bir-biriga nisbatan 90 gradusga burilgan va perimetri bo'ylab va markazda tikilgan. Odatda aksessuar sifatida ishlatiladi (pinkush, marjon,).

Qora ish (ingliz tilidan qora ish - qora kashta) Kontrastli asosda bir xil rangdagi iplar bilan bajarilgan hisoblangan kashta tikish. Qora kashtado'zlikda "ignaga orqaga" tikuv ko'pincha ishlatiladi, shuningdek Xolbein tikuvi - "ikki marta tikish". Ba'zan qora kashta tikish uslubi ham Xolbeyn deb ataladi. Orqa tikuv (inglizcha orqa tikuvdan - "ignaga orqaga" tikuv) Tikuv kashta tikishda, chekkalarda chegaralarni belgilash uchun ishlatiladi. Biroq, bu tikuv yordamida kashta tikish uslubi ham ko'pincha shunday deyiladi.

Vladimir tikuvi yoki ko'pincha Vladimir tikuvlari. Bir tomonlama dekorativ tikuv, bir xil silliq sirt. Ushbu tikuvning konturi qoplanmagan. Odatda qizil rangda boshqalar bilan birgalikda kashta tikilgan - qora, ko'k. Tikmalar konturning bir xil chizig'ida kichik masofada joylashgan: ular cho'kib ketganga o'xshaydi, bu kashtaga o'ziga xos go'zallik beradi.

Ko'ndalang tikuv (o'zaro tikish). Ikkita kesishgan diagonal tikuv tikilgan kashtachilik texnikasi. Tikish tartibi: pastki tikuvni pastki chap burchakdan yuqori o'ngga, yuqori tikuvni esa pastki o'ng burchakdan yuqori chapga tiking. Xuddi shu rangdagi xochlar qatori uchun birinchi navbatda pastki qatorni bir yo'nalishda (yarim xoch), so'ngra yuqori qatorni teskari tartibda (to'liq xoch) ishlang. Barcha yuqori tikuvlar bir xil yo'nalishda bo'lishi kerak. Agar bir xil rangdagi xochlar bir-biriga yaqin joylashgan bo'lsa (3 sm dan oshmasligi kerak), u holda ishchi ip kesilmaydi, lekin broshlar noto'g'ri tomondan amalga oshiriladi., Ya'ni bir xochdan ikkinchisiga ip. Tikuvlar ostida mahkamlanadi (iplanadi).

Naqshli lentalar. Gamma iplari o'rniga ipak yoki sun'iy lentaning yupqa qirgimlari qo'llaniladigan kashta tikish turi. Maxsus tikuvlar va materiallarning juda tuzilishi sizga uch o'lchamli raqamlarni yaratishga imkon beradi. Ko'pincha gul naqshlari lenta kashtasida bajariladi.

Silliq sirt. Matoga o'tkazilgan erkin kontur bo'ylab naqshni to'liq yoki qisman to'ldiradigan tekis yoki qiya tikuvlar bilan kashta tikish. Kashta tikish uchun silliq yuzaga ega har qanday matodan foydalanish mumkin - yupqa va zich, paxta, ipak, har qanday to'quv iplari bilan. Sirt bir tomonlama va ikki tomonlama, tekis (pol qoplamasiz) va baland, yoki qavariq (pol qoplamasi bo'ylab), tirqishli, aniq yoki sanab o'tilgan va erkin yoki chizilgan bo'lishi mumkin. Tikish mahkam cho'zilgan mato ustidagi halqada amalga oshiriladi, aks holda naqsh silliq, katta maydonning qismlarini bir rang bilan tezda to'ldirish uchun ishlatiladigan silliq sirt turi.

Zamin bilan qoplangan sirt. Ishchilardan ko'ra qalinroq iplarni oldindan yotqizilgan taxta ustida amalga oshiriladigan ikki tomonlama silliqlik, kashtado'zlik hajmini, bo'rtib ketishini beradi. Poyalari, gullari va barglari pol qoplamali silliq sirt bilan naqshlangan.

Bir-biriga yaqin joylashgan parallel tikuvlar seriyasi. Bu to'g'ridan-to'g'ri va moyillik bilan sodir bo'ladi. Tikuvni tekis qilish uchun tikuvlarni bir tekis yotqizish kerak, juda bo'sh va juda qattiq emas, ipni mahkamlang.

Gobelen (frantsuz gobelinidan). Tuklarsiz devor gilami, qo'lda to'qilgan, o'zaro bog'langan iplar bilan. Gobellar rangli ipak yoki jun iplardan to'qiladi. Alohida qismlari, keyin bir-biriga tikiladi. Bugungi kunda nafaqat gilam va matolar gobelenlar, balki katta naqshli rasmlar ham deyiladi.

Gobelen tikuvi. Odatda katta asarlarni - rasmlarni, gilamlarni kashta qilish uchun ishlatiladigan tikuv. Tikuv juda oddiy va oddiy yarim xochga o'xshaydi. Ammo tikuv texnikasida asosiy farqlar mavjud, bu gobelen tikuvi bilan tikilgan rasmlarning burilmasligiga imkon beradi.

Xolbeyn. Ikki marta tikish tikuvi. Ko'pincha qora kashta tikish texnikasida qo'llaniladi, uni ba'zan holbein deb ham atashadi. Ushbu texnikada ishlangan manjetlar va to'rlarni rassom Hans Xolbeyn Yoshning portretlarida ko'rish mumkin, undan keyin tikuv o'z nomini oldi.

Kashta tikish ignalari. Kashta tikish ignalari ikki turga bo'linadi: o'tkir va to'mtoq uchli. Kashta tikish uchun qalin mato birinchi turi qo'llaniladi. Kanvas yoki teshilishi shart bo'lmagan tekis to'qilgan matolarga kashta tikish uchun to'mtoq uchli ignalar ishlatiladi. Igna ipini qulay kirishi uchun kashtado'zlik ignalari uzun ko'z bilan qilingan. Igna diametri tuvaldagi teshiklarning qalinligiga mos kelishi kerak.

Tuval. Paxta orqali to'r, kamroq zig'ir mato oqartirilgan yoki bo'yalgan, o'ralgan ipdan. Oddiy yoki leno to'quv bilan ishlab chiqariladi. U kashta tikish uchun asos yoki stencil sifatida ishlatiladi.

Gimp (frantsuz kannetilasidan). Spiral shaklida yupqa metall (odatda oltin yoki kumush) ip. Zamonaviy oqlangan matolarda ko'pincha tekis kesilgan alyuminiy folga iplari, masalan, lurex ishlatiladi. Bunga kontseptsiya ham kiradi metall. Kashtado'zlik va tikuvchilik uchun metall iplar kashtaga o'ziga xos go'zallik va ta'sirchanlikni beradi.

Ip rangli karta. Ip iplari nom, rangli rasm va ma'lum bir raqam bilan ifodalangan jadval. Mavjud aylanma jadvallar floss, unda turli ishlab chiqaruvchilar tomonidan har bir rangga tayinlangan raqamlar umumlashiriladi.

Hisob (ingliz tilidan count - raqam). Tuval nomidan keyingi raqamlar, "kvadratchalar" yoki bir dyuymga (2,54 sm) iplar sonini ko'rsatadi. 10 smda qancha "kvadratchalar" yoki iplar bo'lishini tushunish uchun siz tuval raqamini 2,54 ga bo'lishingiz va 10 ga ko'paytirishingiz kerak. Tuval soni qanchalik katta bo'lsa, hujayralar qanchalik kichik bo'lsa va materialning o'zi ham zichroq bo'ladi.

Gilam to'qish texnikasi. Maxsus kansa bilan qilingan vinil kanvasga kashta tikish. Uning yordami bilan jun yoki akril ipning bo'laklari tuvalning to'quvlari orqali tortiladi va tugunlarga bog'lanadi.

Uzun tikuv (ingliz tilidan - uzun tikuv). Bu nom alohida tikuv va kashta tikish texnikasida ham qo'llaniladi. Uzoq chok (uzun tikuv) - konturlarni belgilovchi kashta tikish uchun orqa tikuv bilan birga ishlatiladigan tikuv. Uzun tikuv texnikasi hisoblash sirtining bir

turidir. U naqshning qo'llaniladigan konturi bo'ylab tuval yoki bir xil to'quv matosida bajariladi. Kontur ichida mato vertikal yoki gorizontaal yo'nalishda uzun tikuvlar bilan teng ravishda to'ldiriladi.

Melanj. Rang biridan ikkinchisiga silliq oqadigan ip. Ipni bo'yashda faqat bitta rang ishlatiladi, lekin uning intensivligi butun uzunlik bo'ylab yorug'likdan qorong'igacha o'zgaradi. Ba'zan bunday iplar yoki iplar bilan tayyorlangan mahsulotlar ham deyiladi.

Hemstitch. Ko'ndalang iplarni tortib olingan matoga naqshli tikuv orqali. U tishli iplar bo'ylab matoning ohangiga mos keladigan iplar bilan qilingan va ajoyib ochiq ish yo'llarini olish imkonini beradi. Turli xil kengliklarda va shakllar.

Muline (frantsuz moulinetidan). Ular 19-asrning oxirida patentlangan DMC kompaniyasi tufayli paydo bo'ldi yangi tur paxta, kashta tikish uchun to'kilmaydigan iplar, ularga ip nomini beradi. Keyinchalik boshqa kompaniyalar kashtado'zlik iplarini shu atama bilan chaqira boshladilar.

Son-sanoqsiz xoch. Oldin matoga qo'llaniladigan konturlar bo'ylab kashta tikish texnikasi.

Pasma. Oltita ipdan iborat bir dasta. Skein, shu bilan birga, Iris iplaridan yoki jundan ham tayyorlanishi mumkin.

Passepartout (fr. passe-partout). Dastlab, o'rtada to'rtburchaklar, tasvirlar yoki dumaloq teshikli karton yoki qog'oz parchasi kesilgan, kashta tikilgan ramka turi.

Halqali tikuv. Tugma teshigi tikuvlarining asosi oddiy zanjirdir. Ushbu guruhdagi barcha tikuvlar qisqa tikuvlar bilan mustahkamlangan halqalardan iborat. Ular konturlarni tikishda ham, naqshning ichki qismini to'ldirishda ham qo'llaniladi. Ichki bo'shliqni to'ldirishda zanjirlar qatorlari bir xil yo'nalishda naqshlanadi.

Chop etilgan xoch. Matoga to'liq xochda bosilgan naqshdan kashta tikish texnikasi.

Yassi sirt. Ikki tomonlama yuzaning bir turi, unda tikuvlar bir-biriga mahkam o'rnashadi. Yarim xoch. Fonni to'ldirish, rasmda bo'sh joy yaratish, mavzuning soyasini ko'rsatish uchun mustaqil tikuv sifatida ishlatiladigan kashta tikish texnikasi.

Kesilgan sirt. Matoga teshilgan yoki kesilgan teshiklari bilan ajralib turadigan kashtado'zlik orqali turli shakllar va o'lchami, atlas rulosi bilan qoplangan yoki tugma teshigi tikuvi. Ko'pincha ochiq kashtado'zlik yoki "kesish" texnikasi deb ham ataladi.

Halqa. Ramka shaklida yoki stendda tikilgan kashta tikilgan mato tikilgan tikuv asbobi.

Stramin. Gobelenlar, gilamlar, yostiqlar va boshqalarni kashta qilish uchun ishlatiladigan eng katta (10 sm uchun 27 hujayra), to'r, qattiq kanvas. Kashta tikish sxemasi. Rangli yoki ramziy kvadratlarga bo'lingan tasvir, unda kashta tikish amalga oshiriladi. Odatda, kashtado'zlik to'plamlari rangli yoki oq-qora naqshni o'z ichiga oladi, orqa tikuvli naqsh alohida bosiladi. Ba'zan sxema to'g'ridan-to'g'ri tuvalga qo'llanilishi mumkin. Naqshlar kashtado'zlik to'plamlariga kiritilgan va ularni alohida sotish ham mumkin.

Hisoblangan xoch. Tuvalga yoki bosma naqshsiz bir xil to'quv matosiga kashta tikish. Soya yuzasi Turli xil silliq. U bir xil rangdagi iplar bilan "pol" bilan yoki bo'lmasdan qiya yoki tekis atlas tikuv bilan amalga oshiriladi, lekin bir necha tonna (2-3, dan engil ohang qorong'igacha). Bir rangli soya yuzasida rang effekti tufayli hosil bo'ladi turli yo'nalishlar tikuvlar va naqshli yuzadan yorug'likning turli xil aks ettirishlari. Soya yuzasi uchun porloq ipak iplar yoki iplardan foydalanish yaxshiroqdir. Iplarning tarangligi qattiq emas, yuqori ip

pastki qismdan zaifroq, shuning uchun mahsulotning old tomonida pastki ipning izlari ko'rinmaydi.

O'chirilgan tuval (yuqori tuval). Kanvas, uning yordamida siz o'zaro tikish uchun mo'ljallanmagan matolarga, masalan, bluzka, ko'ylak, pardalar, dasturxonga o'tkazishingiz, bolalar kiyimlarini yoki sevimli jinsilaringizni bezashingiz mumkin. Olib tashlanadigan tuval mato ustiga qo'yiladi va kashta tikish tugagandan so'ng, tuvalning iplari chiqariladi yoki eritiladi.

Xulosa: Hardanger kashta tikish texnikasi (Norvegiya shimolidagi fyord nomi bilan atalgan) - zamonaviy versiya chiziqli kashta tikishning qadimgi Skandinaviya texnikasi. Voqea tarixi bu turdagi kashta tikish hali ham aniq emas. Ammo, ehtimol, Hardanger kashtasi Evropada 1600 va 1700 yillarda mashhur bo'lgan dantelga taqlid sifatida yaratilgan.

References:

1. Binyon, L. (2012). Japanese Embroidery: Techniques Based on Nuido. Shambhala Publications.
2. Karimov, R. (2011). Embroidery Patterns of Uzbek National Clothes. Tafakkur Publishing House.
3. Uratsov M. B. Kashtado'zlik va to'qimachilik hunarlariga oid atamalar. O'zbek tili va adabiyoti. 1996. № 6-son. 47-49-6.
4. Gul' E. Joynamozdagi ramzlar. //San'at. - 2001.3-son. — B.13-16.
5. Shomirzayev M. K. Combined In Technology Courses Use Of Technologies //The American
6. Shomirzayev M. X., Karimov I. I. Innovative pedagogical technologies in teaching technology //T.: "Universitet. - 2020. - T. 125.
7. <https://www.scholarexpress.net>
8. <https://journals.researchparks.org/index.php/IJOT>
9. O.A.Toshbekov. Mahalliy dag'al jun tolasi asosida noto'qima matolar olish texnologiyasini ishlab chiqish. Dis....t.f.f.d.-Toshkent, Paxtasanoat ilmiy markazi, 2023. 22-47 b.
10. Тошбеков О.А., Урозов М.Қ. Исследование параметров строения жаккардовых тканей // Илмий ва инновация фаолиятни ривожлантириш бўйича давлат бошқаруви тизими такомиллаштириш - давр талаби. IV - Халқаро конференция. 18-декабр 2020. 114-119 б.
11. Toshbekov, O., Urazov, M., Ermatov, S., & Khamraeva, M. (2023). Efficient and economical energy use technology in the processing of domestic coarse wool fiber. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 461, p. 01068). EDP Sciences. <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85182755916&origin=resultslist>
12. Тошбеков О., & Мустонова З. Олинган нотўқима матонинг ишқаланишга чидамлилигини ва шовқинни ютишга юқори мослашувчанлик хоссаларини аниқлаш. Евразийский журнал академических исследований, 3(12 Part 2), 2023.217-221. <https://in-academy.uz/index.php/ejar/article/view/25279>
13. Kurbanov A., Shomirzaev M., Tursunov S., Toshbekov O., Mukhamadieva N., Kambarov B., Mannobova S. Analysis of the state of cultivation and harvesting of mung bean and agro-

biological requirements for threshing and separating its grain. In *BIO Web of Conferences* (2024). (Vol. 105, p. 02010). EDP Sciences.

<https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85192513268&origin=resultslist>

14. Тошбеков О., & Мустонова З. Олинган нотўқима матонинг ишқаланишга чидамлилигини ва шовқинни ютишга юқори мослашувчанлик хоссаларини аниқлаш. Евразийский журнал академических исследований, 3(12 Part 2), 2023.217–221.

15. Тошбеков О., Рахимқулова С. Дағал жун толалари асосида олинган (автомобил, авиятсия, кemasозлик) саноати учун қўлланилган нотўқима мато тайёрлаш. Евразийский журнал академических исследований, (2023). 3(12 Part 2), 211–216.